

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

18. August 1933. A.

Nr. 8

ÜHETEISTKÜMNES AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: F. Wellner

Tellimise hind:		Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hind:
Aastas	Kr. 5.—	Tallinnas, Suur Roosikrantsi nr. 12. Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr.
Pooles aastas	„ 2.50	Jooksvad arved: Eesti Panga Tal-	10.—, ¼ lhk. Kr. 5.—, ⅓ lhk.
1923 aastak.	„ —.50	linna osak. nr. 609, E. Rahvapangas	Kr. 2.50, ⅙ lhk. Kr. 1.25.
1924—1931. a. à	„ 2.50	ur. 991 ja Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	Dokumentide kaotamise kuulu- tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

SISU:

Jooni omavalitsuste korraldusest Taanis — Aug. Gustavson	Lhk. 115
Tsentraliseeritud detsentralisatsioon ähvardab teostuda maavalitsuste kaotamisega — H. Melesk	„ 116
Kas maavalitsuste lõpp? — J. Kruberg	„ 119
Kirjade lihtsustatud registreerimisest — M. Ööpik	„ 120
Maavalitsuste tulud 1931/32. a. aruannete järele	„ 124
Mõnda perekonnaseisumuudete registreerimisest Helveetsias, Rumeenias ja Soomes	„ 126
Eesti Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest	„ 128
Küsimusi ja vastuseid	„ 114
Kuulutusi	„ 114

Kuulutatakse maksvusetuks:

1. Juhan Kustu p. Sepp'a hobusepass, väljaantud Kogula vallavalitsusest 3. sept. 1929. a. nr. 174 all.
2. Juhan Kustu p. Sepp'a isikutunnistus, väljaantud Kogula vallavalitsusest 20. dets. 1927. a. nr. 217 all.
3. Feodor Mihaili p. Armas'e hobusepass, väljaantud Muhu-Suure vallavalitsusest 18. veebr. 1921. a. nr. 219 all.

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A.-S.

„OMA“

**Põhi- ja tagavarakapitalid üle
Kr. 520.000.—**

toimetab

tule-,

elu-,

rahe-,

koduloomade-,

murdvarguse- ja

klaasikindlustusi

Edasikindlustuste vastuvõtmine valdade vastastikku kindlustusseltsidelt.

Seltsi osanikkudeks on kõigi maakondade omavalitsused, paljud linna-, alevi- ja valdade omavalitsused.

Seltsil omad majad Tartus ja Viljandis.

Juhatus ja peakontor: Tartus, Riia tn. 41, telef. 3-44 ja 5-62.

Peaagentuurid:

Tallinnas, Väike-Karja tn. 3, telef. 437-59.

Rakveres, Viru Pangas, telef. 109.

Pärnus, Rüütli tn. 29, telef. 2-30.

Agentuurid kõigil pool üle maa.

Maavalitsustele.

Liidu büroos on veel piiratud
arvul järele jäänud ja saadaval

põllupidajate võlgade korraldamise PLANKETTE.

Kokkuleppe otsus (vorm nr. 2), „Riigi Teataja“ kuulutuse teade (vorm nr. 3), kutsed ja aruande vormid (vorm nr. 1, 2 ja 3.)

Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Jooni omavalitsuse korraldusest Taanis.

Aug. Gustavson.

Elmärkeid. Taani pindala = 43.550 km² ning elanike arv = 3.560.000. Taani põllunduse ja karjanduse kõrge tase on üldiselt tuntud, kuid ka laevanduse, tööstuse ning kaubanduse tähtsus on tähelepanuväärne. Rahvasteliidu aastaraamatu andmeil (1921. a. kohta) elatus Taanis põllundusest ja kalandusest 35%, kaubandusest ja tööstusest aga 39% elanikkonnast. Rahva kultuur- ja sotsiaalelu kõrget taset iseloomustab laste väike surevus. Nii oli alla 1 a. vanuste laste surevus iga 1000 elusaltsündinu kohta (5 a. keskmine) Rahvasteliidu andmetel Taanis 83, Eestis aga — 108.

Kihelkond ehk vald. Maa omavalitsuslik korraldus baseerub 1867. a., linnade — 1868. a. seadusele, kuna valimisõigust normeerib 1908. a. seadus.

Maa omavalitsuslikuks algühikuks on kihelkond („*Sognekommune*“). See omavalitsuslik piirkond on ajalooliselt kujunenud kiriku ümber, siis nimetan seda kihelkonnaks, et enam-vähem tabada meie mõistet. Kuna praegu see omavalitsuslik algühik pole enam kirikuga otseselt seotud, siis võiksime seda ka vallaks nimetada.

Kogu riik on jaotatud 1279 selliseks kihelkonnaks, kus elanike arv kõigub 30-st — 34.451-ni. Igal kihelkonnal on oma 4-ks aastaks valitud kogukonna nõukogu („*Sogneraad*“), mille liikmete arv kõigub 4—9-ni. Nõukogu liigete töö on tasuta. Valimisõigus on igal Taani riiklondlasel, vaatamata soole, alates 25. eluaastast, kes on elanud vastavas kogukonnas vähemalt 1 aasta ja maksab siin makse. Valimised toimuvad proportsionaalsuse põhimõttel. Nõukogu esimees („*vallavanem*“) saab oma töö eest tasu.

Linn. Taani linnad on kõik peale pealinna — Kopenhaageni — võrdlemisi väikesed. Elanike arv neis kõigub 1000—76.000-ni. Linnades valitakse ka 4. aastaks linnanõukogu („*Byraad*“). Liigete arv siin kõigub 7—25-ni, peale Kopenhaageni, kus on linnanõukogus 55 liiget (elanike arv = 742.000). Linnanõukogu valib linnapea („*Borgmester*“). Vähemates linnades on linnapea linna ainus tegelik juht, kuna suuremais valitakse temale abiks magistrat, mis koosneb kõige rohkem 4. liikmest. (Kopenhaagenis on veidi teisiti. Sellest pisut alamal.) Magist-

raadi iga liige juhhib mingit eriala, nagu meigi linnades, ning on palgaline, kuna nõukogu liikmed palka ei saa.

Kopenhaagenis linna nõukogu valib enda seast vaid nõukogu juhataja, kuid see ei kuulu magistraati, s. t. linnavalitsusse.

Magistraat koosneb siin keskvalitsuse poolt 4-ks aastaks määratud ülelinna-peast ja kodanike poolt 8-ks aastaks otsestelt valitud 5 linnapeast ja 5 asemikust. Iga linnapea oma asemikuga juhhib linna administratsiooni eriosakonda palgalise ametnikuna. Kopenhaagenis saavad ka linnanõukogu liikmed 300 kr. aastas tasu.

Maakond. Taani riik on jaotatud 22. maakonnaks („*Amtskommune*“). Igal maakonnal on oma maakonnanõukogu („*Amtsraad*“), mis koosneb 9—15 liikmest ning valitakse 6 aastaks. Valimine on mitte vahenditu, vaid kahejärguline. Iga kihelkond valib kolm esindajat ning veel ühe lisa esindaja iga 600 hääleõigusliku kodaniku kohta üle esimese 600. Need esindajad moodustavad n.n. valijatekogut, kes omakord juba enda seast valib siis maakonna nõukogu. Maakonna administratiivne juht on keskvalitsuse poolt määratud maakonna ülem („*Amtmand*“). Tema on ühtlasi ka maakonnanõukogu esimees.

Omavalitsuste ülesandeid. Kogukonna omavalitsuse (kihelkond, linn) pea ülesandeks on hoolitseda tervishoiu, hariduse, vesivarustuse, hoolekande, tulekaitse, politsei (linnades), valgustuse, teede (väljaarvatud peateed) jne. eest. Maakonna nõukogu kompetentsi kuuluvad peamiselt — maakonna peateed, tervishoid, joogikohtade avamiseks loaandmine, avalikud tööd jne. Rahva tervishoiu huves on igal maakonnal oma tervishoiu arst („*Amtslaege*“), ning peale selle jaguneb maakond tervishoiu piirkonniks oma piirkonnaarstiga („*Kredslaege*“).

Maakonna korraldada on ka maa haiglad, võitlus suguhaiguste ja epideemiatega, süstimine ja sünnitusabi.

Haridusala korraldamiseks on igal maakonnal oma hariduskomitee. See on maakonnal ühine vähemate linnadega. Igas kogukonnas (kihelkond, linn) on veel oma kohaline hariduskomitee kohaliste koolide eest hoolitsemiseks.

Omavalitsuse tulud. Omavalitsuse tulud saadakse omavalitsuse majanduslikest algatusist, nagu valgustus, vesi, maapidamine jne., maksudest ja trahvidest. Maksude alal on tähtsamad kinnisvara- ja tulumaks. Tulumaksu võtmise õigus on kihelkonnal ja linnal, kuid osa ka maakonnal. Maakonnal on õigus

saada osa ka kihelkonna tuludest, kuid mitte üle $\frac{1}{3}$ laekunud kinnisvaramaksust.

Hariduse, teede, hoolekande ja pensioonikuludeks saavad omavalitsused tulusid peamiselt riigikassalt. Nii kannab riigikassa tegelikult $\frac{1}{3}$ omavalitsuste hoolekandekuludest ja üle 50% vanaduspensionist.

Tsentraliseeritud detsentralisatsioon ähvardab teostuda maavalitsuste kaotamisega.

H. Melesk.

Maaomavalitsuste kaotamise küsimus ei ole mitte tänase ega eilse päeva sünnitus, vaid sellest on juttu olnud juba mitu aastat tagasi. Harilikult ikka enne valimisi on mõni poliitiline erakond oma tegevuskavasse võtnud ka maavalitsuste kaotamise lubaduse, et sel teel omale hankida hääli. Maavalitsusi on rahva silmis püütud teha mingiks kasutuks organiks, kes püsivad ainult ajalooliste jäänustena, kes oma aja ära elanud ja ilma kelledeta saab väga hästi toime ning kellede kaotamisega hoiaks kokku suuri summe, mis praegust niioelda — tulude visatakse. Lihtmeelsel kodanikul paistabki, et see on kõik väga ilus ja õige. Iseenesest aga maavalitsuste kaotamise küsimus ei ole sugugi nii lihtsalt lahendatav.

Maavalitsuste ümberkorraldamise kavasid on valmistatud mitu, küll on neid teinud Kohtu- ja siseministeerium, küll on neid teinud Maaomavalitsuste Liit, kuid kavaded kaugemale ei jõutud. Nüüd on aga Vabariigi Valitsus teinud oma autoriteetse otsuse — maavalitsused kaotada alates 1. aprillist 1934. a., ning vastava eelnõu väljatöötamine on pandud Kohtu- ja siseministeeriumi juures asuva kodifikatsiooni osakonna peale, kes peab nüüd kiiresti asuma tööle, et õigel ajal oma tööga lõpule jõuda. Seega seisame sündiva fakti ees, mis ähvardab surmata maavalitsusi — vähemalt tema praegusel kujul ja mis nende asemele luuakse, seda näitab lähem tulevik.

Maavalitsuste kaotamisega hävitakse meil senimaksev maaomavalitsuste süsteem, mis kaheastmelise asemel muutub üheastmeliseks. Maavalitsuste kaotajad lähevad nähtavasti välja seisukohast, et kui linnaomavalitsus saab olla üheastmeline, siis ka maaomavalitsus peaks saama funktsioneerida üheastmelisena. Siinjuu-

res unustatakse aga ära, et linnaomavalitsuse tegevuspiirkond on väike, tema territoorium piiratud ja Kohtu- ja siseministeerium saab linnade vähese arvu juures kontrolli ja järeelvalvet linnaomavalitsuse tegevuse järgi pidada. Maaomavalitsuse tegevusel on oma eriline iseloom, mida ei saa külge pookida linnaomavalitsuse tegevusele. Kaheastmeline maaomavalitsus meil ei ole mitte juhuse sünnitus, vaid ta on tekkinud tõeliste tarvete tagajärjel. Nagu on mäidanud senine tegevus ei oleks suudetud meil kuidagi luua paremat ja odavamamat maaomavalitsuste süsteemi, kui on praegune. Kuigi mõnel pool välismaal on üheastmeline maaomavalitsus, siis ei tähenda see veel seda, et see oleks parem kui kaheastmeline süsteem või et see annaks kokkuhoidu. Lätis kaotati omalajal maavalitsused ära ja loodi nende asemel eriasutised, kuid sellega ei jäänud lätlased rahule ja praegu tüüritakse sinna poole, et kutsuda ellu maaomavalitsusi sama süsteemi alusel kui on nad meil. Soomes on üheastmeline maaomavalitsus — kihelkondade järgi — aga see tuleb hoopis kallim, kui meil kaheastmeline maaomavalitsus. Meil on teistel valitsemisaladel püütud ka välismaa eeskujul käia, kuid peaaegu alati on aset leidnud sissekukkumised, mis viitab sellele, et välismaa eeskujud ei kõlba alati meie oludele.

Praegu tahetakse maaomavalitsusi kaotada ja nende asemele luua mingisuguseid kunstlikke asutisi, kelledel puuduks side maaga ja rahvaga. Need kunstlikud asutised, kui paekaldale istutatud taimed, hääbuvad ja tagajärg oleks, et riigimajandus on kannatanud ühe katse pärast suuri kahjusid. Maavalitsuste kaotamise vastu ei oleks siis midagi, kui nad tõesti oleks oma aja ära elanud ja uus süsteem

tooks paremusi ning kasvanud välja elu-nõuetest endast.

Põhiseaduse § 75 järgi „Omavalitsuste kaudu teostab valitsemist kohal riigivõim kuivõrd seaduses selleks ei ole loodud eriasutusi“ — seega on põhiseadus võtnud omaks detsentralisatsiooni põhimõtte. Detsentralisatsioon valitsemise alal toob valitsemise koha peale, tõmmates selleks kaasa suuri rahvahulke, kes seega püsivalt ja kindlalt seotud nii valaga, maakonnaga kui ka riigiga. Detsentralisatsioon ei võimalda bürokraatia tekkimist, mis meil keskasutistes on levinud rohkem kui õndsas vene tsaari ajal. Ja kui hävitada veel maavalitsused, siis bürokraatia levineb ka veel kohapealsetesse asutistesse. Tsentralisatsiooni haiguse batsill areneb väga kiiresti, iga aasta on omavalitsused kaotanud terve rea õigusi valitsusasutiste kasuks ja kui areng endises tempos edasi läheb, siis ei ole kaugel enam aeg, kus valitsemine sünnib ainuüksi Toompea müüride vahelt.

Eesti on demokraatlik vabariik, kus võim rahva käes, — nii peaks see vähemalt olema teoreetiliselt, kuid praktiliselt näeme hoopis midagi muud — näeme omavalitsusasutiste võimu vähendamist, nende tahaplaanile surumist. See kõik ei ole aga mitte meie demokraatiale kasuks, küll aga suureks kahjuks, sest mida tugevamad on omavalitsused, seda tugevam on ka riik. Omavalitsused on need, mis panevad riigile aluse ja kellede poole pööratakse hädaajal, nagu seda nägime Vabariigi sünniaastail, kus omavalitsused ühisel meelel ja jõul aitasid kaasa riigi sünnile. Nüüd kus riik loodud, hädaohud möödunud — nüüd unustatakse ka maaomavalitsuste teened ja tullakse neile hauda kaevama, kui vanakesele — kes vaevleb surmakrampides.

Maavalitsuste kaotamise tagajärjel tekkib valitsemissüsteemis tühi, seda tuleb kuidagi täita ja täidetakse ka kindlasti, luues juurde kohapealseid riigiasutusi. Selle all aga saavad kannatama kodanikud, sest omavalitsused on leidnud rahva poolehoidu oma lihtsa ja kerge asjaajamise tõttu, kus ei ole bürokraatia suutnud juuri ajada. Ei ole senini veel kuuldavale tulnud ühtegi kaebust omavalitsuste asjaajamise kohta rahva poolt, küll võime sarnaseid kaebusi kuulda igapäev riigiasutiste kohta. Maavalitsuste peal lasuvad ülesanded on niivõrd suured ja niivõrd laiaulatuslikud, et üks riigiasutis ei suudaks neid täita, vaid tuleks ellu kutsuda

terve rida eriasutisi, see viiks meid vihma käest räästa alla. Jääb arusaamatuks mispärast tahetakse ühe asutise asemele ellu kutsuda terve rida eriasutisi? Kui tahetakse valitsemise alal saavutada kokkuhoidu, siis sündigu see keskasutiste arvel. Toogem valitsemisaparaat rohkem rahva sekka, rahva kontrolli alla, ärgem aga teda viigem Toompea müüride vahele, kus rahval raske kontrolli pidada.

Kaheastmeline maaomavalitsuse süsteem tahetakse muuta üheastmeliseks, samal ajal kus tuleks hakata mõtlema tema muutmise üle kolmeastmeliseks, sest ei ole kaugel aeg, mis kutsub esile nähteid, kus tekkib tarvidus luua veel väiksemaid maaomavalitsuse üksusi, kui seda on praegune vald. Maavalitsuste kaotamise ühe põhjusena tuuakse harilikult ette kulude kokkuhoidu valitsemise alal. Kui suurel määral suudetakse seda aga teha on praegu veel raske öelda. Maavalitsuste üldisest eelarvest moodustavad teedekapitali kulud 52,01 protsenti, kuna teiste kulude peale langeb 47,99 protsenti. Teedekapitali summad jäävad ka maavalitsuste kaotamise juures ikkagi püsima — seega siin kokkuhoidu ei saavutata. Ka hoolekande kulud (10%), hariduse kulud (6,14%) ja tervishoiu kulud (6,9%) jäävad endiselt edasi. Kokkuhoidu võiks ju saavutada ainult nende summade arvel, mis lähevad maavalitsuse enda ülalpidamiseks ja maa-oligokude kulude kattteks, kuid need summad teevad välja kõigest 6,6% maavalitsuste üldisest eelarvest. Seega näeme, et suurem ja õieti rõhuv protsent maavalitsuste väljaminekutest on sarnased, mis ka maavalitsuste kaotamise juures jääksid püsima, kuna kokkuhoiuna võiks kõne alla tulla maavalitsuste ülalpidamise kulud, maa-oligokogu kulud ja mõned üksikud kulutused teistelt aladelt, mis võiks välja teha kõige paremal juhul 330.000 krooni. Palju meie suudame sellest 330.000 kroonist kokku hoida on raske öelda, sest kaotavate maavalitsuste asemele tuleb niikui luua uued riiklikud asutised, millede ülalpidamine nõuab ka kulusid ja võib olla mitte sugugi vähemal määral, kui praegused maavalitsuste ülalpidamine, sest nüüd ühe eksisteeriva asutise asemel võib tekkida rida eriasutisi.

Nii näeme, et kulude kokkuhoidu maa-avalitsuste kaotamine enesega küll ühes ei too.

Maavalitsuste tegevuses on ilmsiks tulnud puudusi, kuid sellega ei tohi meie veel tervet süsteemi nurka visata, sest see

oleks niisama hea, kui pesuveega ka laps vannist välja visata. Asetleidnud puudusi saab kõrvaldada. Kui maavalitsused on kannatanud rahapuuduse all, mis on takistavalt mõjunud nende tegevusele, siis ei ole selles süüdi mitte maavalitsused, vaid valitsus, kes pole 15 a. jooksul suutnud luua veel kindlat maksusüsteemi, kus omavalitsustele oleks kindlustatud omad kindlad tulud. Kindlustagem maavalitsustele kindlad sissetulekud, siis tulevad nad omadega ilusti välja ega tarvita riigi toetusi, nagu praegu. Riik võtab aga tulud kõik omale ja annab neist toetust omavalitsustele. Milleks sarnane talitusviis?

Kõige eelöeldu põhjal jõuame otsusele, et maavalitsuste kaotamisega üksi ei suuda meie küll suuremat kokkuhoidu saavutada, mis pärast peaks valitsemise aparaadi üldine ümberkorraldamise küsimus päevakorraks tõstatama, et siis leida teed, millega oleks võimalik valitsemis-

kulusid vähendada ja seda saame saavutada ikkagi ainult sel teel, et võtame revideerimisele kogu valitsemise aparaadi, alates vallaomavalitsusega ja lõpetades keskasutisega. Alles sel teel jõuaksime selgusele, kuidas saaksime valitsemisaparaati kõige odavamalt ja otstarbekohaselt ümber korraldada. On ju päevaselge, et meie valitsemisaparaat, mis endise Vene riigi valitsemisaparaadi järgend, ei vasta kõigis suhetes meie väikeriigi kandjõule ja tarvetele, mis kutsubki esile valitsemisaparaadi ümberkorraldamise, seejuures ei tule aga sugugi hakata hävitama maaomavalitsuste süsteemi, mis aastate jooksul välja kujunenud, ning kes oma tegevusega saanud hiilgavalt valmis.

Omavalitsused on riigi alustoad ja kui hakkame hävitama neid alustugesid, siis võib selle all kannatada ka kogu ehitis. Riik on tugev siis, kui omavalitsused on tugevad — ja siit peaks riigi juhtivad jõud tegema vastavad järeldused.

Hoolekandeline abi ümberkorraldamisest ja Hoolekande seaduse muutmisest*).

Vann. adv. abi F. Vellner, jun.

9. juunil 1925. maksmapandud Hoolekande seadus (RT. 120/121 — 1925. a.) taotles moodsaid ja osalt proovimatuid põhimõtteid, katsudes haarata oma alla võimalikult kõik ühiskondliku abistamise alad, alates laste hoolekandest ja lõpetades tööpuuduse vastu võitlemisega. Hoolekande seadusega leidis küll kindla piiritlemise abiandmise õiguslikud alused ning kord, samuti määrati täpselt ära hoolekandelise abi korraldavad asutused, nende funktsioonid, ülesanded ja kompetents, kuid seaduse koostamisel viidi aga hoolekandelise abi korraldus niivõrt laialdasele alusele, et juba tol korral leidis kahtlejaid, kes ei suutnud uskuda, et hoolekandelise abi teostama kohustatud asutused suudaks täpselt täita nende peale pandud ülesandeid.

Pealegi on viimase aja riiklikud ja sotsiaalsed nähtused, eriti aga süvenev majanduslik surutis ja sellega kaasaskäiv tööpuudus ning teised sotsiaalsed pahed suurendanud abitarvitajate hulki. Vaadeldes hoolealuste arvu Eestis selgub, et

nende arv on näidanud järjekindlat kasvu. Nii oli meil 1926. a. 29.170 hoolealust ehk 2,67% rahvaarvust, 1927. a. 29.000 hoolealust ehk 2,83% rahvaarvust, 1928. a. 31.970 hoolealust ehk 3,02% rahvaarvust, 1929. a. 34.970 hoolealust ehk 3,3%, 1930. a. 35.000 hoolealust ehk 3,3% rahvaarvust. Viimastel aastatel on aga abitarvitajate arv veelgi tõusnud. Kui siia juure arvata veel ajutise toetuse saajaid, siis võib tõusta abisaajate arv kuni 5%-ni kogu rahva arvest.

Kui võrrelda ülaltoodud andmeid teiste maade vastavate arvudega, siis selgub järgmist. Soomes oli abisaajate arv 1928. a. 4,1% ja 1930. a. 5,2% rahvaarvust. Rootsis oli abisaajateks 1927. a. 5,4% ja 1929. a. 5,56% ja 1930. a. 5,82% rahvaarvust. Daanis oli 1928. a. abisaajate üldarv 12% rahvaarvust ja Saksamaal on isikute arv umbes 20% rahvaarvust, kes ühel või teisel teel üldsuse kulul toetust on saanud.

Hoolekande seadusega on seni Eestis suurem osa hoolekande kohustustest pan-

*) Ettekantud Liidu nõukogu koosolekul 5. aug. 1933. a. Viljandis.

dud omavalitsustele, s. o. linna-, maa-, alevi- ja vallaomavalitsuste peale, kuna riik kannab sellest võrdlemisi väikese osa. See põhimõte viidi omal ajal Hoolekande seaduses läbi sellepärast, et peeti vajalikeks abiandjat organi tuua võimalikult lähemale abisaajale, ning sellega tagada hoolekandelise abi otstarbekohasust ja tagajärjekust. Maksvas Hoolekande seaduses on üldpõhimõtteks hoolekandelise abi teostamine omavalitsuste poolt kuna riik teostab seda ainult juhul, kui see omavalitsustele sünnitaks raskusi ja võiks arvata, et abistamine riigi poolt võiks sünnida otstarbekohasemalt.

Vaadeldes lähemalt hoolekande kulutusi hoolekannet teostavate asutuste seisukohalt, siis näeme järgmist.

Hoolekande kuludest langeb Eestis 1 elaniku kohta keskmiselt 4 krooni (Soomes 1928. a. 75 Smr., 1930. a. 91 Smr.; Norras 1928/29. a. 17,4 kr., 1929/30. a. 23,7 kr.), millest omavalitsuste osa ei jagune kaugeltki ühtlaselt kõigi elanikkude peale. Nii kulutasid linnavalitsused

1929/30. a. Kr. 4,46 ja 1930/31. a. Kr. 4,6; alevivalitsused kulutasid 1929/30. a. Kr. 1,5; maavalitsused kulutasid 1929/30. aastal 29 senti ja 1930/31. a. 25 senti ja vallavalitsused kulutasid 1929/30. a. 78 senti ja 1930/31. a. 94 senti ühe elaniku kohta aastas.

Hoolekande kulud jagunesid viimaste andmete järgi (linnade ja maavalitsuste kulud on vähendatud riikliku toetuse ja hoolekande alal saadud tulude ning tagasimaksude võrra):

	1929/30. a.	1930/31. a.
Riik	1.956 2	1.720 1,8
Linnavalitsused	1.484 12,2	1.500 13
Maavalitsused	193 —	197 —
Alevivalitsused	36 8,16	48 10
Vallavalitsused	619 14,5	735 15,5

Kokku: 4.288 — 4.201 —

(Arvud tähendavad: 1. ja 3. rida — summa tuhandetes kroonides, 2. ja 4. rida % üldelarvest.)

(Järgneb)

Kirjade lihtsustatud registreerimisest.

Vaivara vallasekretär M. Ööpik.

„Maaomavalitsuses“ nr. 5. s. a. on avaldatud Kohtu- ja Siseministeeriumilt välja töötatud kirjade lihtsustatud registreerimise süsteem, milline kavatakse sundlikuks teha kõigile vallavalitsusile. Raske on mõista neis vallavalitsusis, kus kirjavahetus toimus lauajuhendita, neid motiive, milliseist tingituna kavatakse uuesti maksma panna lauajuhend, kuigi lihtsustatult. On põhjendatud lauajuhendi vajadust ainukese lausendiga: „avalikõiguslikus asutises, nagu vallavalitsus peab olema tõestatud kirjade saamine ja saatmine“, millega antakse mõista, nagu neis vallavalitsusis, kus kirjavahetus toimus lauajuhendita ei oleks kirja saamine ega saatmine tõestatud. Sarnane arvamus võib baseeruda ainult ebaõigele informatsioonile lauajuhendita kirjavahetuse korraldamisest. Meil kehtivais seadusis ega määrusis ei ole määritletud kirja saamise ja saatmise tõestamise mõiste, seega on tõestamise mõiste subjektiivne, mille sisu oleneb iga üksiku isiku tõekspidamisist ja arusaamisist. Kirjade regist-

reerimise küsimuse lahendamisel ei tohi olla eesmärgiks teoreetiliste lausendite loomine vaid praktiline kaalutus, kuis saavutada väiksema töövaevaga kiiret ja korralikku kirjade täitmist, mille tulemusist oleks võimalik ka hiljem ülevaadet saada.

Lauajuhendita kirjavahetusel on olemas kirja saamise ja saatmise tõestamise fakt. Kirja saamilis määratakse kirjale saamise kuupäev ja väljumisel kantakse kiri postiraamatust läbi. Kohalikkude kirjade registreerimiseks peetakse ka kohalikkude kirjade registreerimise raamatut. Milleks on vajaline kirjade saamilis akti koostamine lauajuhendi näol? Lauajuhendi pooldajad väidavad, et lauajuhend on vajaline kirjade kõrvaldamise vältimiseks. Kuid sellele võib vastata vastuküsimusega, kes keelab kirje kõrvaldamast lauajuhendisse kandmata. Nüüd, et seda vältida peaks igal posti saamilis tunnistajad posti avamisele kutsuma ning siis tunnistajate allkirjadega akt koostama (Järg vt. lhk. 124)

Maavalitsuste tulud 19

Tulude nimetus	Harju		Järva		Lääne		Petseri		Pärnu	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
Korralised tulud.										
Peatükk I. MAKSUD.										
1. Kinnisvarademaks	82.089.—	13,86	73.927.—	18,68	79.821.—	14,83	65.033.—	20,81	74.178.—	12,25
2. Tulumaks	65.152.—	11,00	35.983.—	9,09	51.488.—	9,56	43.940.—	14,06	54.530.—	9,00
3. Lisapõhiarimaks	8.555.—	1,44	5.132.—	1,30	6.201.—	1,15	2.328.—	0,74	6.484.—	1,07
4. Trahterimaks	13.898.—	2,35	2.480.—	0,63	1.010.—	0,19	8.239.—	2,64	10.963.—	1,81
5. Maks laada- ja turuplatsidelt	1.262.—	0,22	925.—	0,23	1.006.—	0,19	37.—	0,01	1.559.—	0,26
6. Veeteedel liikumisabin. maks	—	—	—	—	1.733.—	0,32	—	—	444.—	0,07
7. Maks suvitajatelt	735.—	0,12	—	—	—	—	—	—	—	—
8. Maks laskeriista lubadelt	2.180.—	0,37	941.—	0,24	1.135.—	0,21	423.—	0,14	1.513.—	0,25
9. Maks jahilubadelt	4.535.—	0,76	1.036.—	0,26	2.085.—	0,39	681.—	0,22	2.090.—	0,34
10. Maks lõbustustelt	2.696.—	0,46	4.794.—	1,21	805.—	0,15	—	—	4.163.—	0,69
11. Kantseleimaks	—	—	31.—	0,01	23.—	0,00	48.—	0,01	108.—	0,02
12. Maksude viivituse % %	4.022.—	0,68	1.692.—	0,43	1.913.—	0,36	6.469.—	2,07	1.687.—	0,28
Peatükk I kokku	185.124.—	31,26	126.941.—	32,08	147.220.—	27,35	127.198.—	40,70	157.719.—	26,04
Peatükk II. VARANDUSED.										
1. Rendid ja üürid	7.836.—	1,32	3.513.—	0,89	1.053.—	0,20	5.290.—	1,69	1.605.—	0,27
2. Vallasvara müümine	—	—	—	—	87.—	0,01	161.—	0,05	—	—
Peatükk II kokku	7.836.—	1,32	3.513.—	0,89	1.140.—	0,21	5.451.—	1,74	1.605.—	0,27
Peatükk III. KAPITALID.										
1. Erikapit. ja fondide % %	—	—	—	—	540.—	0,10	—	—	—	—
2. Üldiste hoiusummade % %	1.264.—	0,22	45.—	0,01	378.—	0,07	86.—	0,03	883.—	0,15
3. Aktsiate dividendid	435.—	0,07	—	—	—	—	—	—	240.—	0,04
Peatükk III kokku	1.699.—	0,29	45.—	0,01	918.—	0,17	86.—	0,03	1.123.—	0,19
Peatükk IV. MAAVALITSUSE ASUTISED.										
1. Hariduse alal	4.870.—	0,82	9.412.—	2,38	17.862.—	3,32	—	—	17.131.—	2,83
2. Tervishoiu alal	—	—	14.036.—	3,55	32.005.—	5,96	16.163.—	5,17	791.—	0,13
3. Hoolekande alal	3.045.—	0,51	11.624.—	2,93	8.415.—	1,57	1.220.—	0,39	74.877.—	12,37
4. Põllunduse alal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. Loomatervishoiu alal	—	—	—	—	—	—	—	—	13.—	0,00
Peatükk IV kokku	7.915.—	1,33	35.072.—	8,86	58.282.—	10,85	17.383.—	5,56	92.812.—	15,33
Peatükk V. MAAVALITSUSE ETTEVÕTTED.										
1. Põllumajand. ettevõtted	978.—	0,16	—	—	5.392.—	1,00	—	—	2.381.—	0,39
2. Ärilsed ettevõtted	—	—	—	—	345.—	0,06	1.022.—	0,33	—	—
3. Tööstuslised ettevõtted	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Peatükk V kokku	978.—	0,16	—	—	5.737.—	1,06	1.022.—	0,33	2.381.—	0,39

132. a. aruannete järele.

Saare		Tartu		Valga		Viljandi		Viru		Võru		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
26.613.—	7,07	139.831.—	16,94	30.138.—	13,03	77.079.—	15,00	102.791.—	13,27	51.886.—	8,68	803.386.—	13,94
36.220.—	9,62	91.801.—	11,12	19.250.—	8,33	46.807.—	9,11	82.615.—	10,67	50.782.—	8,50	578.568.—	10,04
2.881.—	0,76	9.111.—	1,10	2.591.—	1,12	4.338.—	0,84	10.763.—	1,39	5.448.—	0,91	63.832.—	1,11
28.—	0,01	9.961.—	1,21	5.480.—	2,37	6.356.—	1,24	5.047.—	0,65	5.093.—	0,86	68.555.—	1,19
576.—	0,15	946.—	0,11	363.—	0,16	—	—	6.82.—	0,09	—	—	7.356.—	0,13
1.083.—	0,29	—	—	—	—	117.—	0,02	—	—	—	—	3.377.—	0,05
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	735.—	0,01
411.—	0,11	2.214.—	0,27	359.—	0,15	1.586.—	0,31	2.066.—	0,27	1.267.—	0,21	14.095.—	0,24
1.659.—	0,44	2.370.—	0,29	325.—	0,15	1.895.—	0,37	2.848.—	0,37	705.—	0,12	20.229.—	0,35
55.—	0,01	3.591.—	0,43	2.058.—	0,89	3.211.—	0,62	10.174.—	1,31	1.880.—	0,32	33.427.—	0,58
73.—	0,02	54.—	0,01	57.—	0,02	72.—	0,01	—	—	81.—	0,01	547.—	0,01
1.055.—	0,28	4.296.—	0,52	747.—	0,32	2.659.—	0,52	6.539.—	0,84	3.372.—	0,56	34.451.—	0,60
70.654.—	18,76	264.175.—	32,00	61.368.—	26,54	144.120.—	28,04	223.525.—	28,86	120.514.—	20,17	1.628.558.—	28,25
16.109.—	4,28	27.223.—	3,30	372.—	0,16	2.632.—	0,51	4.070.—	0,53	1.200.—	0,20	70.903.—	1,23
—	—	—	—	—	—	—	—	640.—	0,09	—	—	888.—	0,02
16.109.—	4,28	27.223.—	3,30	372.—	0,16	2.632.—	0,51	4.710.—	0,62	1.100.—	0,20	71.791.—	1,25
—	—	—	—	—	—	55.—	0,01	131.—	0,02	—	—	726.—	0,01
365.—	0,10	1.675.—	0,20	1.128.—	0,49	353.—	0,07	449.—	0,06	186.—	0,03	6.812.—	0,12
—	—	1.542.—	0,19	127.—	0,05	125.—	0,02	115.—	0,01	300.—	0,05	2.884.—	0,05
365.—	0,10	3.217.—	0,39	1.255.—	0,54	533.—	0,10	695.—	0,09	486.—	0,08	10.422.—	0,18
13.098.—	3,48	—	—	7.730.—	3,35	23.865.—	4,64	11.616.—	1,50	247.—	0,04	105.831.—	1,84
30.243.—	8,03	1.200.—	0,14	678.—	0,29	14.512.—	2,83	1.162.—	0,15	—	—	110.790.—	1,92
2.334.—	0,62	27.235.—	3,30	5.047.—	2,18	21.712.—	4,23	3.967.—	0,51	38.955.—	6,52	198.431.—	3,44
376.—	0,10	81.—	0,01	—	—	—	—	128.—	0,02	148.—	0,02	733.—	0,01
—	—	—	—	—	—	823.—	0,16	112.—	0,01	—	—	948.—	0,02
46.051.—	12,23	28.516.—	3,45	13.455.—	5,82	60.912.—	11,86	16.985.—	2,19	39.350.—	6,58	416.733.—	7,23
1.087.—	0,29	3.894.—	0,47	641.—	0,28	2.628.—	0,51	3.724.—	0,48	3.621.—	0,61	24.346.—	0,42
—	—	—	—	—	—	—	—	5.774.—	0,74	—	—	7.141.—	0,12
—	—	—	—	—	—	—	—	4.618.—	0,60	3.801.—	0,64	8.419.—	0,15
1.087.—	0,29	3.894.—	0,47	641.—	0,28	2.628.—	0,51	14.116.—	1,82	7.422.—	1,25	39.906.—	0,69

Tulude nimetus	Harju		Järva		Lääne		Petseri		Pärnu	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
Peatükk VI. KULUDE TASU.										
1. Sotsiaal-administratsiooni alal	404	0,07	—	—	60	0,01	—	—	599	0,1
2. Hariduse alal	—	—	1.233	0,31	—	—	—	—	—	—
3. Tervishoiu alal	—	—	—	—	—	—	686	0,22	—	—
4. Hoolekande alal	6.309	1,07	—	—	6.273	1,17	1.725	0,55	14.030	2,5
5. Põllunduse alal	140	0,02	1.345	0,35	6	0,00	2.087	0,67	—	—
6. Maapostiveo tasu riigilt	—	—	6.092	1,54	—	—	—	—	—	—
7. Teedekapitali alal	6.056	1,03	—	—	530	0,10	—	—	—	—
8. Maavalitsuse alal	—	—	20	0,00	—	—	—	—	950	0,1
9. Autojuhtide eksamid	—	—	—	—	—	—	240	0,08	—	—
Peatükk VI kokku	12.909	2,19	8.693	2,20	6.869	1,28	4.738	1,52	15.579	2,5
Peatükk VII. TOETUSED.										
i. Riigilt	—	—	—	—	—	—	—	—	2.577	0,4
Peatükk VII kokku	—	—	—	—	—	—	—	—	2.577	0,4
Peatükk VIII.										
Mitmesugused tulud	2.645	0,45	4.352	1,10	721	0,13	321	0,10	1.288	0,2
Peatükk VIII kokku	2.645	0,45	4.352	1,10	721	0,13	321	0,10	1.288	0,2
Korralised tulud kokku	219.106	37,00	178.613	45,14	220.887	41,05	156.199	49,98	275.084	45,4
Erakorralised tulud										
Erakorralised tulud	15.705	2,65	360	0,09	24.516	4,54	16.000	5,12	9.195	1,5
Korralised ja erakorralised tulud kokku	234.811	39,65	178.973	45,23	245.403	45,59	172.199	55,10	284.279	46,9
TEEDEKAPITALI TULUD.										
1. Riiklik toetus	280.857	47,43	173.284	43,79	208.569	38,74	109.714	35,10	267.909	44,2
2. Maavalitsuse toetus	—	—	853	0,21	813	0,15	2.000	0,64	5.120	0,8
3. Maksud teedek. heaks	66.136	11,17	38.969	9,85	40.319	7,49	19.358	6,19	46.511	7,6
4. Ujuvate sildade ja parvede maksud	—	—	—	—	—	—	110	0,03	—	—
5. Maade müügist saadud summad	—	—	—	—	—	—	548	0,18	—	—
6. Juhuslikud sissetulekud	2.060	0,35	228	0,06	1.795	0,33	903	0,29	1.747	0,2
7. Eelm. aasta ülejääk	8.267	1,40	3.416	0,86	35.056	6,52	7.713	2,47	—	—
8. Eelm. aasta lõpetamata tööde krediit	—	—	—	—	6.364	1,18	—	—	—	—
Kokku	357.320	60,35	216.750	54,77	292.916	54,41	140.346	44,90	321.287	53,0
Tulude kogusumma	592.131	100%	395.723	100%	538.319	100%	312.545	100%	605.566	100%

Saare		Tartu		Valga		Viljandi		Viru		Võru		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
1.562.—	0,41	1.794.—	0,22	—	—	—	—	2.929.—	0,26	249.—	0,04	6.697.—	0,12
1.942.—	0,52	150.—	0,02	150.—	0,07	5.907.—	1,15	53.—	0,01	500.—	0,08	9.935.—	0,17
1.472.—	0,39	824.—	0,10	320.—	0,14	203.—	0,05	—	—	1.117.—	0,19	4.622.—	0,08
130.—	0,03	4.297.—	0,52	3.507.—	1,52	—	—	9.911.—	1,28	4.358.—	0,73	50.540.—	0,88
—	—	—	—	401.—	0,17	—	—	—	—	—	—	3.979.—	0,07
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.092.—	0,10
—	—	—	—	450.—	0,19	—	—	—	—	—	—	7.036.—	0,12
750.—	0,20	1.451.—	0,17	—	—	8.—	0,00	—	—	192.—	0,03	3.371.—	0,06
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	240.—	0,01
5.856.—	155	8.516.—	1,03	4.828.—	2,09	6.118.—	1,20	11.993.—	1,55	6.416.—	1,07	92.512.—	1,61
3.104.—	0,82	—	—	420.—	0,18	—	—	—	—	—	—	6.101.—	0,11
3.104.—	0,82	—	—	420.—	0,18	—	—	—	—	—	—	6.101.—	0,11
122.—	0,03	1.794.—	0,22	1.427.—	0,62	993.—	0,19	4.885.—	0,63	604.—	0,10	19.152.—	0,33
122.—	0,03	1.794.—	0,22	1.427.—	0,62	993.—	0,19	4.885.—	0,63	604.—	0,10	19.152.—	0,33
43.348.—	38,06	337.335.—	40,86	83.766.—	36,23	217.936.—	42,41	276.909.—	35,76	175.992.—	29,45	2.285.175.—	39,65
25.000.—	6,64	88.100.—	10,67	9.290.—	4,02	23.853.—	4,64	51.000.—	6,59	65.300.—	10,93	328.319.—	5,70
168.348.—	44,70	425.435.—	51,53	93.056.—	40,25	241.789.—	47,05	327.909.—	42,35	241.292.—	40,38	2.613.494.—	45,35
131.917.—	35,02	303.674.—	36,78	115.537.—	49,97	231.624.—	45,07	348.377.—	44,98	237.893.—	39,80	2.409.355.—	41,80
750.—	0,20	5.000.—	0,60	250.—	0,11	1.440.—	0,28	1.930.—	0,25	552.—	0,09	18.708.—	0,32
24.499.—	6,50	69.589.—	8,43	18.504.—	8,00	32.886.—	6,40	80.612.—	10,41	47.656.—	7,97	485.039.—	8,42
—	—	2.095.—	0,25	—	—	—	—	—	—	—	—	2.205.—	0,04
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	321.—	0,05	869.—	0,01
4.052.—	1,08	2.229.—	0,27	2.605.—	1,12	3.822.—	0,74	8.443.—	1,09	3.544.—	0,59	31.428.—	0,55
7.140.—	1,89	17.644.—	2,14	1.278.—	0,55	2.342.—	0,46	7.164.—	0,92	66.434.—	11,12	156.454.—	2,71
39.966.—	10,61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46.330.—	0,80
208.324.—	55,30	400.231.—	48,47	138.174.—	59,75	272.114.—	52,95	446.526.—	57,65	356.400.—	59,62	3.150.388.—	54,65
376.672.—	100%	825.666.—	100%	231.230.—	100%	513.903.—	100%	774.435.—	100%	597.692.—	100%	5.763.882.—	100%

saadud kirjest. Kuid sellist tõestamise viisi, kui mõtetust ei ole keegi sõandanud soovitada. Lauajuhendi vajadus on ainult harjumuse ja veneaegse pärimuse küsimus, mis meie vanema generatsiooni ametnikega ühes hauda läheb. Meie vanemad ametnikud on lauajuhendiga kokkukasvanud ning lauajuhendi kaotamine tundub neile anarhia algusena. Nende ridade kirjutaja on 2 aastat vallavalitsuse kirjavahetust lauajuhendita korraldanud ning ei ole kordagi vajadust tunnud lauajuhendi järgi. Sama asiolu konstateerivad ka teised Virumaa vallasekretärid. Väga õieti tähendas Virumaa vallasekretäride nõupidamisel üks vallasekretärist, et lauajuhendi uuesti sisseeadmine oleks „egiptuse nuhtluse“ tagasitoomine. Ülevaate kirjade täitmisest lauajuhendita kirjavahetuse korraldamisel saab kaustadest, postiraamatust ja sekretäri töökaustast, kuhu koondatakse kõik täitmata kirjad.

Asudes juhatuskirja üksikasjalisele analüüserimisele nähtub, et töö kokkuvõid endise lauajuhendi asendamisest uue lihtsustatud lauajuhendiga on niivõrt väike, et ümberkorraldust ei tasuks üldse teha. Ühised on mõlemil lauajuhendil kuupäevade ja kirjade numbrite märkimine, töö

vähenedmine oleks, et kirja sisu kandmine jääb ära, kuid selle asemele lisandub igakordne kausta märkimine lauajuhendisse, kahekordne number kirjale, erilehestik jätkuvaile kirjavahetusile ja ära kirjadele lühike sisu kirjeldis. Endise lauajuhendi ajal osav lauajuhendi pidaja mahutas kogu kirja sisu kahele kuni kolmele reale, kuid nüüd peab paratamatult ühe kirja registreerimiseks rohkem ridu tarvitama. Lihtsustatud lauajuhendi pidamisel tuleb osa kirju aga kanda teistkorda jätkuva kirjavahetuse lehestiku, kus tuleks uuesti korrata numbrid ja kuupäevad ning vaevalt saabki siin mööduda sisu märkimisest. Kus on siin töö kokkuvõid?

Siis on uuesti sisse seatud kohtukutsete registreerimine, mis isegi endise lauajuhendi kehtivusel oli kaotatud, kuid puudub ära kirjade ja allkirjade tõestamise ning tempelmaksu kustutamise läbikandmine.

Virumaal katseks maksma pandud lauajuhendita kirjavahetuse korraldus tuleks laiendada üle riigi, sest kahe aasta kestel on selgunud, et eeltähendatud kord on elujõuline ja otstarbekohane.

Meie vallad ja valdade elanikkond ei ole nii rikkad, et otstarbetuks tööks palgata ametnikke.

Mõnda perekonnaseisumuudete registreerimisest Helveetsias, Rumeenias ja Soomes.

Meil maksvate seaduste järgi võivad Eestis elunevad välismaalased oma perekonnaseisumuuteid registreerida kohapealseis registreerimisasutuses. Sellest järgneb, et ka omavalitsuse perekonnaseisumetnikel, kelle juures tegelikult sünnib enamus selliseist registreerimisest, poleks töö informatsiooni mõttes ligine tutvuda välismaal maksmasolevate perekonnaõiguslike normidega, võrreldes neid meie omaga ulatusel, nagu seda võimaldab käsitada olev literatuur teatavate maade kohta.

Analoogilisi perekonnaõiguslike norme leiame eestkätt Helveetsia vastaavaist seadusist eriti perekonnaseisuseadusest, seetõttu vaatleme lähemalt seal toimetatavate sünni-, abielu- ja surmaaktide kokkuseadmise korda.

Meie seaduse § 29. kohaselt tuleb vastsündinu registreerida ühe kuu jooksul, arvates lapse sünnist. Helveetsia korra

järgi peab teatama perekonnaseisumetile sünnijuhtumist 3. päeva jooksul, arvates lapse sünnist. Sellele korraldusele alluvad ka enneaegselt sündinud lapsed, kes sündinud peale 6. kuulist kandmisaega. Lapse sünnist võib teatada perekonnaseisumetnikule suuliselt või kirjalikult, millega kord analoogiline meie seadusega. Üldiselt tuleb aga sünnist teatada suuliselt.

Perekonnaseisuseaduses on loeteldud isikud, kes omavad õiguse ja kohustuse teatada sünnist perekonnaseisumetnikule. Seaduslikele isale ja emale on seaduses tehtud erand, millele tuges nad omavad sünnist teatamise alal kirjaliku volitamise õiguse, s. t. volitatu teatab sünnist. Ka ämmaemandad võivad teatada suuliselt. Hilisema korralduse järgi omab välasisa õiguse teatada vallaslapse sünnist ainult siis, kui ta tunnustab end vastsündinu isaks.

Avalikõiguslikud asutised, politseiasutised ja sellekohaste õigustega arstid omavad sünnist teatamise alal õiguse teha seda kirjalikult. Vallaslapse sünni registreerimise kord on lahkuminev meie korra- räst selles, et lisaks vallasema tähendamise- ga märgitakse sünniakti ka tema vanemate nimed ja sünniajad. Juhtumil, kui vallaslapse isa vallaslapse juba enne sünni registreerimist ehk registreerimisel tun- nustab omaks lapseks, kantakse vastsün- dinu sünniakti määruste kohaselt, millised maksvad seadusliku isa kohta, koos selle- ga tähendatakse sünniakti vallasema suh- tes varemloeteldud andmed. Sünni re- gistreerimise alal omavad perekonnaseisu- ametnikud pideva vahekorra vaestelaste- kohtutega, s. t. perekonnaseisumetnik on kohustatud teatama vaestelaste kohtule isikuid, kes peavad kuuluma eestkoste alla. Sünniakti kokkuseadmise kord ja sisu on üldiselt võrdne meie korrale mõninga eri- nevusega. Üldiselt tuleb aga tähendada, et meie kord omab lihtsama ja praktili- sema käsituse.

Mis puutub surmajuhtumi registreeri- misse, siis igast surmajuhtumisest teata- takse perekonnaseisumetnikule kahe päe- va jooksul. Surmajuhtumist on kohusta- tud teatama surnu abikaasa ja lähedased sugulased, viimased võivad seda teha ai- nult siis, kui nad viibivad sündimuse kohal. Muil juhtumil osutuvad teadaand- jaoks samad isikud analoogiliselt sünnire- gistreerimisele.

Viimisteldud on ka surmajuhtumi re- gistreerimise kord kadunud isikute kohta, nende laipade mitte leidmisel, kelle sur- majuhtumi kohta seatakse kokku vastav surmaakt. Sellist akti võib koostada ai- nult järelevalveasutise nõusolekul. Selgub aga hiljem, et kadunud isik on elis, või et ta hiljem teataval ajavahemikul suri, fiksee- ritakse selline juhtum, sellekohase kohtu- otsuse põhjal, ääremärkusena aktile. Muil juhtumil toimetatakse ääremärkusi järe- levalveasutise loal. Siinjuures tuleb tä- hendada, et meie Perekonnaseisuseadus ei sisalda sellast juhtnööri. Viimaseil aastail on siiski mõningaid juhtumeid lähendatud surmaaktide koostamisega, ning ainult siis, kui on olemas kindlad tõendid ja usutlused isiku kadumise kohta tema sur- ma fikseerimiseks. Eksitusist hoidumise mõttes tuleks aga selliste surmaaktide koostamiseks paluda eranditult luba Koh-

tu- ja siseministriumilt, kui järelevalve- asutiselt. Puuduvad perekonnaseisumet- nikul aga kindlad tõendid ja usutlused võib ta keelduda surmajuhtumi registreeri- misest.

Tuleks tähendada ka, et Helveetsia en- dise korra järgi kanti surnultsündinud lapsed sünni- ja surmaregistrisse, see tä- hendab registreeriti nende sünni ja sur- majuhtum eraldi. Uue korra järgi kan- takse surnultsündinud ainult sünniregistrisse, meil aga — surmaregistrisse.

Mis puutub abielu registreerimise kor- rasse, eriti just abielu üldisesse eeltingi- musisse, siis Helveetsia kord on sel alal meie omast suuresti erinev. Eeltingimuste kohaselt omab peigmees 20 aastasel ja mõrsja 18 aastasel abiellumisõiguse. Eri- lisil asjaoludel ja sellekohasel loal võib abielluda 18 aastane mees ja 17 aastane naine. Lesed või lahutatud naised, sa- muti ka need, kelle abielu on tunnustatud maksvusetuks ei või uuesti abielluda en- ne, kui vana abielu lõppemisest ehk selle maksvusetuks tunnustamise päevast on möödunud 300 päeva. Sünnitamise puhul lõpeb sellekohane ooteaeg. Kohtuniku loal võivad aga lesed ja lahutatud naised abielluda enne ülaltähendatud ooteaega, siis kui on tehtud kindlaks nende rasedus kuuluvusega esimesse abiellu, ning kui uuesti abiellu astuvad üksteisega eelmi- sest abielust lahutatud abikaasad:

Abiellumissoovi avaldamise kord eri- neb meie Perekonnaseisuseadusest seega, et soovist abielluda võib avaldada peiu elukoha perekonnaseisumetis. Juhtumil, kui peig, kuuludes Helveetsia riikkond- susse, eluneb välismaal, tuleb abiellumi- seks avaldada soovi peiu kodukoha (Hei- matsort) perekonnaseisumetis. Juhtu- mil, kui Helveetsia riikkondsusse mitte kuuluv peig eluneb välismaal, tema mõrs- ja aga Helveetsias, kuulutatakse soovist viimase kodukoha perekonnaseisumetis. Üldiselt on abielu registreerimise, vastu- lausete esitamise kord analoogiline meie korraga. Lõpuks tuleks veel panna tähele, et abielulahutuste otsuseile, mille järgi üks abielupoolist on tunnustatud süüdlaseks tähendatakse karistusaeg, millise aja jooksul tal on keelatud abiellumine. Kee- luaeg kestab üks või kaks aastat, kui aga süüdistus põhjeneb abielurikkumisel, võib keeluaeg kesta kuni kolme aastani.

(Järgneb.)

E. Maaomavalitsuste Liidu ja omavalitsuste tegevusest.

E. M. Liidu nõukogu koosolek 5. augustil 1933. a., Viljandis, Viljandi maakonna gümnaasiumi ruumes.

Koosolek algab kell 10.40. Koosolekule on ilmunud 29 nõukogu liiget.

Koosoleku avab Liidu esimees H. Lauri, tervitades Viljandi maaomavalitsuse poolt ning soovides koosoleku käigule head edu. Koosoleku juhatajateks valitakse esimees H. Lauri ja aseesimees P. Männik. Protokollkirjutajaks valitakse Liidu peasekretär F. Vellner.

Päevakorra juures tõstab Liidu nõukogu liige Gefria üles küsimuse võtta päevakorda riigi poolt omavalitsustele üleantavate summade küsimus. Päevakord võetakse vastu juhatajate poolt ettepanekul ühes täiendusega, et läbirääkimiste all võtta käsituks ka nõukogu liikme Gefria poolt ülestõstetud küsimus.

Päevakord võeti vastu järgmiselt:

1. Hoolekandelise abi korraldus ja Hoolekande seaduse muutmise küsimus.
2. Elatisvahendite ja piimaseadus.
3. Informatsioon maaomavalitsuse reformi kohta.
4. Läbirääkimisi.

§ 1.

Hoolekandelise abi korraldusest ja Hoolekande seaduse muutmisest.

Refereerib Valga m/v. abiesimees V. Rebane.

Referent tähendab, et katsub anda lühikese ülevaate maksva hoolekandelise abi korralduse puudustest ning neist parandustest, mis vaja ettevõtta hoolekandelise abi korralduses.

Üheks suuremaks puuduseks meie hoolekandelise abi korralduses on hoolekandelise kohustuse puudulik kindlaksmääramine. Hoolekande seaduse § 19. ei lahenda seda küsimust küllalt otstarbekohaselt. Milline omavalitsus on kohustatud abitarvitaja eest hoolt kandma, on praegu raske kindlaks määrata, pealegi kui on kaotatud elanikkude registreerimine maal.

Teiseks tuleb äramärkida hoolekandelise korralduse puudusena asiolu, et seaduses on fikseeritud rauga iga aluseks võttes 60 aastat. Tuleks aga korraldada nii, et töövõimetuks ja abitarvitajaks tunnistatakse isik ainult asjatundja komisjoni poolt.

Kolmandaks on laste hoolekandeline korraldus maksva seaduse järele puudulikult normeeritud, kus paralleelselt pandud hoolekande kohustus laste eest mitmetele asutustele. Tuleb tõmmata kindel piir, kus kohal teostab vald ja kus kohal maakond laste hoolekannet. On neid, kes soovivad kõik laste hoolekanne panna valdade peale. Kuigi see süsteemi järjekindluselt oleks soovitav, ei saa seda siiski soovitada praeguste valdade ressursside juures. Üldse on laste hoolekanne maksvas Hoolekande seaduses väga ebamääraselt piiritletud ja isegi hoolekande kestvus laste aastate järele on mitmesugune. Ka vangistatud perekondade laste eest hoolekanne on segane ning on raske väljalugeda, kes on nende eest kohustatud hoolt kandma.

Edasi — tuleks võtta tarvitusele perekonnaisade vastu, kes oma perekonna kuritahtlikult maha jätavad karmimad abinõud, kas neid karistades või neid töömaja paigutades. Praegu võib hoolekannet teostav asutus nendelt küll kulud tagasi nõuda kohtu korras, kuid see ei anna mingisugust tagajärge, kuna sarnastelt isikutelt tihti midagi võtta ei ole.

Samuti on lugu vallaslaste isadega. Siin peaks antama omavalitsustele õigus otsekohe nõuda alimente vallaslaste isalt, kui omavalitsus on kulutanud laste hoolekande peale summasid.

Vigaste, kurtummade jne. hoolekanne on praeguse maksva seaduse järele lubatud ainult kinnise hoolekande teel. Kuna kinnine hoolekanne on kallis, siis tuleks lubada siin ka lahtist hoolekannet.

Ka kaebuste arutamise kord on praegu segane. Seaduse järele on üldkorras ettenähtud adm. kohtu kord, kuid paralleelselt sellele on vallavalitsuste ja vallavolikogude otsuste peale lubatud edasi-kaebtus ka otse administratiiv teel maaomavalitsustele.

Need oleks kõik tähtsamad puudused, maksvas hoolekande korras, kuid neid leidub seal vähemaid veel küllaldaselt.

Järgneb teise referendi — F. Vellneri referaat.

Referent tähendab oma ettekandes, et maksev hoolekande seadus on viinud hoolekandelise korralduse liigagi laialdasele alusele ning omavalitsustel on hoolekandelise abi teostamine muutunud ülejõukäivaks. Omavalitsuste kulud hoolekande alal

on suurenenud järjekindlalt ning sellepärast on vajaline ettevõtta hoolekandeline abi ümberkorraldamine. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt väljatöötatud Hoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu sisaldab küll terve rea positiivseid parandusi, kuid seal leidub siiski veel küllaldaselt puudusi, mis omavalitsuste seisukohalt täiesti vastuvõetamatud.

Järgnevad läbirääkimised.

Resolutsioonide väljatöötamiseks ja koostamiseks valitakse komisjon: Rebane, Vellner, Miller ja Püss.

Komisjoni ettepanekul võeti vastu järgmised seisukohad:

Eesti Maaomavalitsuste Liidu nõukogu omal koosolekul 5. augustil 1933. a. ärakuulanud ettekantud referaate hoolekandeline abi ümberkorraldamise ja Hoolekande seaduse muutmise seaduse kohta, pidas hädavajaliseks ja kiireks hoolekandeline abi korralduse ümberkorraldamise otstarbekohasuse ja kulude kokkuhoiu seisukohalt ning Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt väljatöötatud Hoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu üldiselt vastuvõetavaks, kusjuures aga tunnistas vajaliseks eelnõus ettevõtta järgmised muudatused:

1) abiantma on kohustatud see omavalitsus, kus abitarvitaja viimase aasta jooksul kõige kauem on elanud (§ 19);

2) tuleb võtta üldreeglik, et ei oleks lubatud ühel omavalitsusel anda hoolekandelist abi teise kulul, mida võiks lubada ainult erandjuhtudel, kusjuures abiantja asutus igal juhul on kohustatud kandma 25% tehtud kuludest (§§ 20, 21);

3) Hoolekande seaduse ptk. V-es — hoolekanne haigete, õnnetujuhtumuste jne., tuleks ümberkorraldada nii, et haigemajadesse ravimisele võib võtta isikuid ainult abiantma kohustused omavalitsuse loal. Sellest üldreeglist oleks lubatud erandid ainult juhul, kui abitarvitajat tema haigemajja mitte vastuvõtmise korral ähvardab surm, või alalise töövõime kaotus. Igall juhul peaks aga osakuludest jääma ajutiselt abiantva asutuse kanda. Ühtlasi tuleks korraldada nii, et haiguste ja ajutiste töövõimetute hoolekande korraldamisel kannaks omavalitsused kõige rohkem 25% abitarvitaja peale kulutatud kuludest, kuna ülejäänud osa jääks riigi kanda;

4) vaiealuste ja kaebuste arutamise küsimust hoolekande alal usaldada segakomisjonile ei tule pidada soovitavaks, vaid tuleb jääda kindlaks senise korra juure;

5) maaomavalitsuste ülesanded hoolekande alal peavad jääma endisteks, kusjuures laste hoolekande kohustus peaks seaduses täpselt ja selgelt olema piiritletud;

6) rinnalaste- ja emadekodude ja vigaste ja kurikalduvuste laste, pimedate, kurtummade, nõrgamõistuslike ja vaimuhaigete ning langetõbiste hoolekandeline kuludest osavõtmine võib panna vallaomavalitsuste peale ainult vastavalt tulude suurendamisele seadusandlikul teel;

7) hoolekande kohustuse täpsemaks kindlaksmääramiseks on vajaline läbi viia kiirelt elanikkude registreerimine maal;

8) hoolekande kulude suurenemise ärahoidmiseks tuleks maksuma panna maatöölise õnnetujuhtumiste ja haiguse vastu kindlustamise seadus.

§ 2.

Elatisvahendite ja piimaseaduse eelnõust.

Refereerib põllutöökoja majanduseriteadja A. Käbin.

Referent andis ülevaate väljatöötatud Elatisvahendite- ja Piimaseaduste eelnõude kohta äramärkides nende tähtsamaid põhimõtteid ning puudusi.

Läbirääkimiste lõppedes võeti vastu järgmised seisukohad:

1) Elatisvahendite seadusest tuleks eraldada piima ja piimasaaduste kohta käivad erieeskirjad ja piima taotlemise ja käivitamise kohta käivad eeskirjad anda eri piimaseadusena;

2) liha ja lihasaaduste kohta käivad eeskirjad eelnõus tulevad kooskõlastada Tapamajade ja liha järeelvaatuse seadusega;

3) elatisvahendite standartimise kohta käivad eeskirjad tulevad eelnõust kustutada.

Ühtlasi jäeti juhatuse hooleks kaaluda, kas ei tuleks seaduse eelnõusid paljundada ja neid omavalitsustele seisukoha võtmiseks laialisaata enne nende lõpulikku vastuvõtmist.

§ 3.

Informatsioon maaomavalitsuste reformi kohta.

Lühikese ülevaate maaomavalitsuste reformi käigust annab Liidu aseesimees P. Männik äramärkides, et praegu ei ole veel väljatöötatud mingisugust konkreetset seaduse eelnõu, ega ole ka kindlat Vabariigi Valitsuse seisukohta, mispärast ei saa ka praegu Liidu nõukogu koosolekul

küsimust arutada ega otsustada. Juhatus pidas vajaliseks aga enne maaomavalitsuste reformi lõpulikku otsustamist vajaduse korral kokkukutsuda maaomavalitsuste tegelaste kongress.

Võetakse vastu ettepanek kutsuda kokku vajaduse korral maaomavalitsustegelaste kongress, kus tuleb arutusele maaomavalitsuste reformi küsimus ja samuti ka teised omavalitsuste ellu puutuvad tähtsamad küsimused. Kongressi täpsema aja ja koha äramääramine jäeti juhatusse hooleks.

Ühtlasi võeti vastu seisukoht, et tuleb nõuda vallavolikogude ja -valitsuste volituste pikendamist ühevõrdselt maavolikogude ja -valitsuste volituste pikendamisega ning, et uusi valimisi enne ette ei võetaks kui vallaomavalitsuste seadus on vastu võetud.

§ 4.

L ä b i r ä ä k i m i s i.

Läbirääkimiste all tõstis Liidu nõukoogu liige Gefria üles omavalitsuste rahade saamise küsimuse.

Võeti vastu seisukoht, et omavalitsuste peal lasuvad avalik-õiguslikkude ülesannete korrallikuks täitmiseks ja edukaks tegevuseks on vajaline, et riigi poolt omavalitsustele antavad summad õigel ajal ja ettenähtud suuruses ka omavalitsustele üle antaks, kuna senini on nende summa-

de üleandmises valitsenud juhuslikkus, mis raskendab aga omavalitsuste edukat tegevust.

Koosolek lõppes kell 15.50.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juhatusse koosolek 5. aug. 1933. a. Viljandis, Viljandi maakonna gümnaasiumi ruumes.

Koos on 7 juhatusse liiget.

Koosolek algab kell 14.30. Juhatab H. Lauri, protokollib F. Vellner.

§ 1.

M a a o m a v a l i t s u s t e g e l a s t e kongressi kokkukutsumise küsimus.

Liidu aseesimees P. Männik annab lühikese ülevaate maaomavalitsuste reformi käigust ning peab omalt poolt soovita-vaks kokku kutsuda maaomavalitsustegelaste kongress, milline peab ütlema lõpuliiku sõna eeloleva maaomavalitsuste reformi kohta.

Võetakse vastu seisukoht kokkukutsuda vajaduse korral maaomavalitsustegelaste kongress ja vastava ettepanekuga esineda nõukogule.

§ 2.

L ä b i r ä ä k i m i s i.

Läbirääkimiste all sõna ei võeta.

Koosolek lõppes kell 14.50.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 19. Kinnisvaramaksu iseloomust.

Riigimõisade valitsuse põhimääruse (RT nr. 100 — 1931. a.) § 4 põhjal on riigimõisade valitsus vaba riigi otsekohestest maksudest.

Kas Riigikogu poolt 30. mail 1933. a. vastu võetud Maal asuvate kinnisvarade maksuseaduse (RT 53 — 1933. a.) § 11 põhjal määratud kinnisvarademaks on riigi- või omavalitsuste maks?

T. vallasekretär.

Vastus: Kuna selle seaduse järele maks kuulub täieliselt omavalitsustele ja samuti ka maksu määramine ja jaotamine sünnib omavalitsuste asutuste kaudu, siis tuleb maksu pidada omavalitsuse maksuks.

Kuigi asuda nende seisukohale, kes loevad kinnisvaramakse riigi maksuks, siis kuuluvad riigimõisade maad valla piirides siiski maksustamisele, kuna Riigimõisade valitsuse põhimäärusega § 4 põhjal on küll Riigimõisade valitsus, kui niisugune, vabastatud riigi otsekohestest

maksudest, kuid sellest ei saa järeldada, et nendest vaba on ka nende ärilised ettevõtted ja samuti ka maa.

Küsimus nr. 20. Vallasekretäri abi vallandamisest.

Kas on vallavalitsusel õigus sel puhul, kui vallasekretäri abi läheb kaitsevähke enne tema kaitsevähke minekut otsustada teda tagasi valida peale kaitsevähkest vabastamist ja senikauaks valida ajutine vallasekretäri abi ja peale esimese vabanemist viimane ametist vallandada, kui viimane on oma kohused korralikult täitnud ja vana — suurema praktikaga, ehk koguni kutse-line?

K. vallasekretäri abi.

Vastus: Vallasekretäri abi ei oma seaduse järele neid soodustavaid eesõigusi, mis on antud vallasekretärile. Ja kui sekretäri abi on vallavalitsuse poolt hariliku teenistuslepingu alusel võetud ametisse ainult teatud tingimustel ja teatud aja peale, siis on vallavalitsusel õigus sama teenistuslepingu alusel teda ka vallandada.

Vastutav toimetaja: F. Wellner. Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

— Zimmermanni trüükoda Tallinnas. Lühike jala 4.